

УДК 930.1:94(477.8)

ГУМЕНЮК ТЕТЯНА,*кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*

ДОСЛІДЖЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ НАУКОВЦЯМИ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УРСР (ДРУГА ПОЛОВИНА 1940-х - КІНЕЦЬ 1980-х рр. ХХ ст.): СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ

У статті проаналізовано праці сучасних українських істориків, присвячені дослідженню становища й розвитку історичної науки в західних областях УРСР у другій половині ХХ ст., стану розробки питань історії суспільно-політичних процесів на українських землях науковцями зазначеного періоду. Показано особливості розвитку теми, узагальнено критичні оцінки вітчизняних учених. Автор указала на перспективні напрями подальшого наукового вивчення історичних праць учених західних областей УРСР, наукових досягнень українських істориків другої половини 1940-х - кінця 1980-х рр. ХХ століття.

Ключові слова: західні області УРСР; післявоєнний період; українська історична наука; наукові дослідження; українська історіографія.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Після проголошення державної незалежності України розпочалася нова епоха в історичній науці: змінилися пріоритети, підходи й методи дослідження, учені отримали доступ до заборонених раніше архівних матеріалів. Сьогодні значно активізувався інтерес до вивчення питань, пов'язаних із розвитком історичної науки в УРСР у другій половині 1940-х - кінці 1980-х років ХХ століття. У рамках сталінського тоталітарного режиму історична наука розглядалася як вельми придатний засіб політико-ідеологічного впливу на формування народної свідомості в напрямку, необхідному партійному керівництву. Долаючи стереотипи й інертність впливів попередніх періодів, сучасні історики, використовуючи науковий доробок, витворений у радянську добу, пропонують нові методологічні підходи й теоретичні моделі інтерпретації емпіричного матеріалу. Актуальні питання розвитку української історичної науки, методикою й методологією вивчення історії в післявоєнний період дослідили М. Коваль [1], А. Гаєвський, Г. Шевчук [2], К. Петряєв [3], А. Санцевич [4-6], В. Сарбей [7], М. Котляр [8], В. Косолапов [9; 10], Ф. Рудич [11], П. Калениченко [12], В. Юрчук [13], М. Панчук [14], І. Петерс [15], Ю. Кондуфор [16], О. Гарань [17]. Радянська історіографія характеризувалася високим ступенем заідеологізованості, фрагментарним викладом матеріалу. Та, попри те, радянську історичну науку не можна розглядати як єдиний потік.

Мета роботи полягає в з'ясуванні сучасного стану, повноти й достовірності вивчення питань історії суспільно-політичних процесів на українських землях ученими західних областей УРСР, становища української історичної науки в другій половині ХХ ст., виявленні недостатньо досліджених питань, розкритті системної основи конкретно-історичних праць.

Виклад основного матеріалу. Зі спеціальних досліджень, присвячених аналізу розвитку української історичної науки в другій половині ХХ ст., слід звернути увагу на праці сучасних науковців Я. Дашкевича [18-20], О. Удо-

да, В. Смоля, О. Яся [21; 22], О. Реєнта [23; 24], С. Кульчицького, О. Ляпіної [25], М. Коваля [26], М. Мозговського [27; 28], В. Головка [29], Я. Ісаєвича [30], В. Голубка [31], Н. Юсової [32-34], І. Колесник, Ф. Шевченка [35], В. Матях [36], В. Яремчука [37], О. Булгакової [38], О. Погребної [39]. Перетворення й трансформації образів вітчизняної минувшини розглянули В. Смолій, О. Удод, О. Ясь [22]. Автори відзначили, що після 1945 р. поставили нові соціокультурні реалії та їх ідеологічне "освячення", котрі складно означити універсальними чорними чи білими формулами, позаяк вони відображали тенденції, що тільки вимальовувалися на обширах радянської соціогуманітаристики [22, с. 11]. Процеси радянської лібералізації другої половини 1950-х рр. на ниві історієписання ширитимуться дещо пізніше, ніж у російській історичній науці. Думки деяких дослідників про те, що хрущовська десталінізація майже одразу відкрила простір для переписування "національних історій" у радянській історіографії видаються надто схематичними, позаяк не враховують тодішню політичних обставин та соціокультурних передумов академічного життя в радянській Україні [22, с. 14]. Досліджуючи українську радянську історіографію післясталінської доби в аспекті опрацювання нею історії України, В. Яремчук з'ясував, що період між занепадом Київської Русі й подіями середини ХVІІ ст. розглядався через призму важкого соціального та національного гніту "чужоземних поневолювачів" та постійних "турсько-татарських нападів", який поставив український народ під "загрозу знищення". Така ситуація стала результатом того, що "українські землі були відірвані від Північно-Східної Русі, розірвані на частини і стали здобиччю литовських, польських і угорських феодалів, султанської Туреччини та її васала - Кримського ханства". Головний зміст української історії цього часу полягав у боротьбі "народних мас" проти гнобителів [37, с. 39]. Дослідник дійшов до висновку, що партійні настанови стосовно способів висвітлення історії України були реалізовані насамперед у підготовленій групою українських істориків у кінці 1940-х - у

1950-х рр. під пильним "більшовицьким керівництвом, наглядом та допомогою" узагальнюючій праці, що побачила світ під назвою "Історія Української РСР" [37, с. 53].

Основні етапи вивчення суспільно-політичних процесів в УРСР другої половини 1940-х - першої половини 1960-х рр. в українській історіографії проаналізував Ю. Ніколаєць [40]. У дисертаційному дослідженні вчений з'ясував, що тематика досліджень, у тому числі з питань суспільно-політичних процесів в УРСР повоєнного двадцятиріччя, їхня ідейна спрямованість визначалися замовленням директивних органів із заздалегідь запроєктованими висновками та оцінками, що штучно обмежувало поле наукових пошуків. Заохочення або ж примусовість дослідження проблем сучасності, включаючи суспільно-політичні процеси, за умов відсутності свободи творчості, обмеженості доступу до архівних матеріалів створювала перешкоди радянським науковцям накопичувати й об'єктивно оцінювати джерельні свідчення, правдиво відтворювати історичну дійсність.

Проблеми політичної історії Закарпаття в радянський період дослідили І. Гранчак [41; 42], О. Довганич [42], М. Троян [43]. Науковий доробок І. Гранчака з проблем розвитку зв'язків України з Угорщиною проаналізували М. Олашин [44], М. Зимомря [45], М. Вегеш [46; 47]. Учені з'ясували, що те, що було написано в 1970-80 рр. про угорсько-українські зв'язки, актуальним є сьогодні. Наукові праці М. Трояна розглянули В. Пагір'я, О. Троян [48], Р. Марцинюк [49], О. Довганич [50]. Здобутки М. Трояна є вагомими й різнобічними. Він вивчив складні й суперечливі події, що відбулися в краї на початку новітнього часу, багато працював у найбільших книгозбірнях та архівосховищах. М. Вегеш висвітлює напрями дослідження історії Закарпаття Г. Павленком [51]. Наукову діяльність О. Довганича розкрили М. Троян [52], М. Вегеш [53], І. Хланта [54], Ю. Данилець, М. Дочинець [55]. Аналізуючи внесок істориків радянського часу в дослідження процесу суспільно-політичного розвитку Закарпаття наприкінці 30-х рр. XX ст., М. Вегеш підсумував, що в 1950-80-х рр. з'явилися праці С. Білака, С. Співака, М. Болдижара, В. Хайнаса, І. Гранчака, у яких віддався пріоритет висвітленню діяльності закарпатських комуністів наприкінці 1930-х рр., та праці А. Пушкаша, Ю. Сливки, П. Халуса, М. Швагуляка, у яких становище краю висвітлювалося на тлі зовнішньої політики Угорщини, Польщі, Чехословаччини, Румунії, Німеччини. Водночас автор відзначив, що, незважаючи на певну заідеологізованість, дослідження названих істориків необхідно розцінювати як значний внесок у розвиток вітчизняної історіографії Закарпаття. Вони досить ретельно висвітлили розвиток політичних подій від Мюнхенської конференції до окупації краю військами Угорщини в березні 1939 року. Об'єктивно досліджено ними й угорсько-польські, угорсько-чехословацькі, угорсько-німецькі відносини наприкінці 30-х років [56, с. 10]. У 1960-1980-х рр. XX ст. українські історики розробляли питання історії суспільно-політичних рухів. Значний внесок у дослідження цих питань зробив Я. Ісаєвич [57-60]. Наукову діяльність Я. Ісаєвича висвітлювали Б. Якимович [61], О. Онищенко, Л. Дубровіна [62], Л. Войтович [63; 64], С. Кульчицький [65], С. Савченко [66], Ю. Мицик [67]. Доробок академіка, присвячений польсько-українським відносинам від найдавніших часів до сьогодення, проаналізував М. Литвин [68]. Автор відзначив, що українсько-польські відносини в княжу добу вчений розглядав насамперед крізь призму геополітики Галицько-Волинської держави, міжетнічних взаємин у середньовічному Львові [68, с. 5]. Я. Ісаєвич також цікавився добою національного відродження

кінця XVIII - початку XX ст.: вважаючи, що посилення польських впливів у суспільно-політичному житті Галичини спричинило проросійські симпатії й навпаки. Водночас розглядав можливу федералістичну модель устрою Австро-Угорщини як один зі способів розв'язання українсько-польського протистояння [68, с. 8]. Аналіз праць Я. Ісаєвича з погляду сьогодення дає можливість глибше пізнати історію Центрально-Східної Європи.

Боротьбі народних мас західноукраїнських земель проти польсько-шляхетського поневолення в період Визвольної війни 1648-1654 рр. присвятили ряд праць Є. Яцкевич [69], В. Грабовецький [70-73]. В. Грабовецький уперше в українській історіографії дослідив одне з найбільших повстань в Україні та Європі під проводом Мухи в окремій монографії "Селянське повстання на Прикарпатті під проводом Мухи 1490-1492 рр." (1979 р.). Основною тематикою досліджень була історія багатовікового національно-визвольного руху карпатських опришків, зокрема діяльність Олекси Довбуша.

Громадсько-політичну діяльність "Руської трійці" дослідили К. Ципко [74], Ф. Стеблій [75; 76], О. Купчинський [77; 78], О. Полянський [79; 80]. Наукові дослідження О. Купчинського, О. Полянського розглянули І. Гирич [81], Р. Труба [82]. І. Гирич зупинився на аналізі археографічної та джерелознавчої праці О. Купчинського. Автор відзначив, що в 1960-70-ті рр. О. Купчинський поруч із І. Бутичем, О. Мацюком, У. Сдлінською, Я. Дашкевичем був причетним до всіх найбільших видавничих проєктів Головного архівного управління УРСР. Суттєву участь брав історик в архівних публікаціях документів середньовічної доби. У 1970 р. разом із І. Керницьким і Л. Гумецькою видав "Акти села Одрехови", у 1986 р. вийшов збірник "Історія Львова в документах і матеріалах" [81, с. 235]. Наукові дослідження історика Ф. Стеблія розглянули Я. Ісаєвич [83; 84], Б. Якимович [85]. Ф. Стеблій у 1963-1974 рр. був старшим науковим співробітником Інституту суспільних наук АН УРСР. Протягом 1974-1990 рр. - завідувачем відділу історії України, заступником директора, виконувачем обов'язків директора Інституту суспільних наук АН УРСР.

Вивченню та дослідженню історії Волині, збереженню пам'яток історії та культури присвятив понад п'ятдесят років життя Г. Бухало. У 1970-1972 рр. Він працював у складі робочої групи редколегії з підготовки до випуску "Історії міст і сіл УРСР. Ровенська область" (Київ, 1973). До 70-річчя від дня народження Г. Бухала вийшов бібліографічний покажчик праць історика [86].

Історики Чернівецького університету І. Кравченко, К. Ципко, Р. Ростікус, П. Михайлина, М. Ліщенко, І. Гриценко, Ф. Редько, Г. Страхов у післявоєнний період дослідили питання суспільно-політичної історії Північної Буковини. У 1980 р. вийшла колективна праця, присвячена вивченню історії краю [87]. Наукові дослідження історика І. Гриценка розкрили А. Коцур, Г. Коцур [88; 89]. Автори з'ясували, що І. Гриценко в працях переконливо показав вплив економічних і громадсько-політичних зв'язків Північної Буковини з Наддніпрянщиною на розвиток економіки й посилення національної свідомості північнобуковинського населення, розгортання національного руху за возз'єднання Північної Буковини з українськими землями [89, с. 113]. Наукові інтереси, процес дослідження П. Михайлиною суспільно-політичної історії України XVI-XVII ст., національно-визвольних змагань висвітлювала О. Масан [90].

Дослідження княжої доби, політичної й військової історії Центрально-Східної Європи в середні віки, слов'янського етногенезу Л. Войтовичем [91] розглянули М. Литвин [92; 93], О. Щодра [94], С. Козловський, Н. Зубашевський [95]. О. Щодра відзначила, що кандидатсь-

ка дисертація "Генеалогія династії Рюриковичів" (1990 р.) стала одним із перших ґрунтовних досліджень теми в радянській і, зокрема, в українській історіографії, яке повернуло генеалогічні студії в коло допоміжних історичних дисциплін й ознайомило загал істориків із напрацюваннями в цій царині в історіографії кінця ХІХ - початку ХХ ст., із працями, виданими в еміграції, а також із базовими генеалогічними таблицями династії Рюриковичів, які уклав автор [94, с. 15].

Політичні процеси в Україні досліджували О. Карпенко [96-100], Ю. Сливка [101-104], Н. Баженова [105], П. Сміян [106], С. Макарчук [107]. Зокрема Ю. Сливка спробував розглянути такі проблеми, як етнополітичні протиріччя й конфлікти на західноукраїнських землях в 1920-1930-х рр., умови розвитку та існування політичних партій Західної України. Але об'єктивне та ґрунтовне вивчення державотворчих прагнень стало можливим тільки після відновлення державної незалежності України. Внесок у наукове дослідження історії Української революції 1917-1923 рр. О. Карпенка розглянули В. Великочий, О. Жерноклєєв, Л. Волосянко, М. Кугутяк, І. Райківський [108-110]. О. Карпенко [111], Ю. Сливка [112; 113], Я. Калакура [114-117], В. Замлинський [118], В. Трофимович [119] працювали над розробкою різних питань історії Комуністичної партії УРСР.

Висновки

Таким чином, прикметною рисою сучасного періоду є розширення тематичного поля аналізованої проблеми, критичне осмислення спадщини української радянської історіографії. У радянський час дослідження з новітньої історії західноукраїнських земель перебували під пильним оком цензури. Однобічно висвітлювалися суспільно-політичні процеси на українських землях у складі міжвоєнної Польщі, замовчувалася діяльність національно-політичних сил. Не стала окремим об'єктом для наукового висвітлення радянськими науковцями проблема "західноукраїнського питання" в зовнішній політиці Російської імперії на початку ХХ століття. Стосовно ступеня вивчення проблеми слід зазначити, що сучасні історики назагал добре розкрили тематику та напрями історичних досліджень з окресленої проблеми. Однак низка питань залишається малодослідженою або й зовсім не вивченою, а саме: аналіз наукового доробку українських істориків із означеної проблеми, питання персонального внеску науковців у розвиток української історичної науки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваль М. К. Вивчення на Україні після ХХІ з'їзду КПРС історії радянського суспільства / М. К. Коваль // Український історичний журнал (далі - УІЖ). - 1961. - № 5. - С. 132-136.
2. Гаєвський А. М. Історична наука і соціологічні дослідження / А. М. Гаєвський, Г. М. Шевчук // УІЖ. - 1966. - № 6. - С. 27-39.
3. Петряєв К. Д. Про методіку історіографічних досліджень / К. Д. Петряєв // УІЖ. - 1967. - Вип. 6. - С. 48-54.
4. Санцевич А. В. Українська радянська історична наука в 1967-1969 рр. / А. В. Санцевич // Історіографічні дослідження в Українській РСР. - К. : Наук. думка, 1971. - Вип. 4. - С. 3-33.
5. Санцевич А. В. Розвиток історичної науки в Українській РСР (1956-1971 рр.) / А. В. Санцевич // Розвиток історичної науки на Україні за роки радянської влади / [ред. кол.: П. М. Калениченко (відп. ред.), А. В. Санцевич, В. Г. Сарбей, В. П. Сидоренко]. - К. : Академія наук Української РСР, Інститут історії, 1973. - С. 37-63.
6. Санцевич А. В. Про поняття "сучасна історія" / А. В. Санцевич // УІЖ. - 1980. - Вип. 3. - С. 66-75.
7. Сарбей В. Г. Історична наука на Радянській Україні (до

середини 50-х років) / В. Г. Сарбей // Розвиток історичної науки на Україні за роки радянської влади / [ред. колегія: П. М. Калениченко (відп. ред.), А. В. Санцевич, В. Г. Сарбей, В. П. Сидоренко]. - К. : Академія наук Української РСР, Інститут історії, 1973. - С. 10-36.

8. Котляр М. Ф. Допоміжні дисципліни на сучасному етапі розвитку історичної науки / М. Ф. Котляр // УІЖ. - 1974. - Вип. 2. - С. 81-87.

9. Косолапов В. В. Соціальні функції і методи історичного дослідження сучасності / В. В. Косолапов // УІЖ. - 1974. - Вип. 12. - С. 35-44.

10. Косолапов В. В. Політика КПРС як предмет комплексного дослідження суспільствознавчих наук / В. В. Косолапов // УІЖ. - 1975. - Вип. 11. - С. 55-66.

11. Рудич Ф. М. Деякі актуальні питання розвитку історичної науки в республіці / Ф. М. Рудич // УІЖ. - 1975. - Вип. 2. - С. 7-18.

12. Калениченко П. М. Джерелознавство на Україні (1971-1975 рр.) / П. М. Калениченко, А. В. Санцевич // УІЖ. - 1976. - Вип. 3. - С. 41-53.

13. Юрчук В. І. Завдання історико-партійної науки в республіці у світлі рішень ХХV з'їзду КПРС / В. І. Юрчук // УІЖ. - 1976. - Вип. 7. - С. 5-19.

14. Панчук М. І. Актуальні проблеми розвитку історико-партійної науки на сучасному етапі / М. І. Панчук // УІЖ. - 1977. - Вип. 7. - С. 15-26.

15. Петерс І. А. Нова епоха всесвітньої історії / І. А. Петерс // УІЖ. - 1977. - Вип. 10. - С. 19-31.

16. Кондуфор Ю. Ю. Завдання дальшого розвитку історичних досліджень в Українській РСР у світлі рішень ХХVII з'їзду КПРС / Ю. Ю. Кондуфор // УІЖ. - 1988. - № 4. - С. 5-20.

17. Гарань О. В. Радянські історики і зарубіжні українознавці: необхідність діалогу / О. В. Гарань // Історія України: нові підходи в історіографії та археографії. - К., 1989. - С. 20-28.

18. Дашкевич Я. Дорогами української Кліо (про становище історичної науки в Україні) / Я. Дашкевич // Україна в минулому. - Київ-Львів, 1996. - Вип. 8. - С. 54-64.

19. Дашкевич Я. Боротьба з Грушевським та його школою у Львівському університеті за радянських часів / Я. Дашкевич // Михайло Грушевський і українська історична наука : матеріали конференції / [за ред. Я. Грицака, Я. Дашкевича]. - Львів : Інститут історичних досліджень Львівського державного університету імені Івана Франка ; Інститут української археографії та джерелознавства ім. Михайла Грушевського НАН України, Львівське відділення, 1999. - С. 88-141.

20. Дашкевич Я. "Учи неложними устами сказати правду": історична есеїстика / Я. Дашкевич. - К. : Темпора, 2011. - 828 с.

21. Удод О. А. Історія і духовність / О. А. Удод. - К. : Генеза, 1999. - 145 с.

22. Смолій В. А. Історія інститутська, історія українська (ювілейні роздуми з академічної проблематики) / В. А. Смолій, О. А. Удод, О. В. Ясь // УІЖ. - 2012. - № 1. - С. 4-28.

23. Реєнт О. Стан сучасної історичної науки в Україні: регрес чи віха поступу? / О. Реєнт // Спеціальні історичні дисципліни: Питання теорії та методіки : зб. наук. праць та спогадів. - Число 4. - Ч. 1. : Пам'яті доктора історичних наук Олени Станіславівни Компан / [відп. ред. М. Ф. Дмитрієнко]. - К., 2000. - С. 87-127.

24. Реєнт О. П. Історична наука, її витоки та формування / О. П. Реєнт // Історія української культури : у 5-ти тт. - К., 2008. - Т. 4. - Кн. 1. - С. 595-600.

25. Кульчицький С. Програма розвитку історичних досліджень в УРСР / С. Кульчицький, О. Ляпіна // Історія та історіографія в Європі. - 2004. - № 3. - С. 159-178.

26. Коваль М. В. Політика проти історії: українська історична наука в Другій світовій війні й перші повоєнні роки / М. В. Коваль // УІЖ. - 2002. - № 1. - С. 3-26.

27. Мозговський М. В. Історична наука і влада в Україні в

- повоєнний період / М. В. Мозговський // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. - 2002. - Вип. 34. - С. 205-213.
28. Мозговський М. В. Боротьба тоталітарної системи проти діячів української науки і культури в повоєнний період (1946-1953 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 "Історія України" / М. В. Мозговський. - Харків, 2006. - 19 с.
29. Головка В. В. Історіографія кризи історичної науки. Український контекст / В. В. Головка. - К., 2003. - 227 с.
30. Ісаєвич Я. Українська історична наука: організаційна структура і міжнародні контакти / Я. Ісаєвич // Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і проблеми : [колективна монографія] / [за ред. Л. Зашкільняка] ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів, 2004. - С. 7-24.
31. Голубко В. Проблеми історії України другої половини XX століття / В. Голубко // Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і проблеми : [колективна монографія] / [за ред. Л. Зашкільняка] ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів, 2004. - С. 184-202.
32. Юсова Н. Від розробки концепції "давньоруської народності до легітимізації терміна "возз'єднання" України з Росією: друга половина 40-х - початок 50-х рр. XX ст. / Н. Юсова // Історіографічні дослідження в Україні / [відп. ред. Ю. А. Пінчук]. - К. : НАН України ; Ін-т історії України, 2004. - Вип. 14. - С. 413-442.
33. Юсова Н. Становлення радянської етногенетики (в світлі глотогонічної теорії М. Марра): історична наука в радянський період / Н. Юсова // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвідомчий зб. наук. праць. - К., 2006. - Вип. 15. - С. 168-189.
34. Юсова Н. М. "У світлі сталінських творів із питань мовознавства": актуалізація етногенетичних досліджень у СРСР на початку 1950-х рр. / Н. М. Юсова // УІЖ. - 2007. - № 3. - С. 113-138.
35. Колесник І. І. Інтелектуальна генеалогія українського радянського історика / І. І. Колесник, Ф. П. Шевченко // УІЖ. - 2005. - № 2. - С. 178-192.
36. Матях В. Відділі історії України середніх віків і раннього нового часу (1936-2006 роки) / В. Матях // Україна в Центрально-Східній Європі (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.). - К. : Інститут історії України НАН України, 2006. - № 6. - С. 17-64.
37. Яремчук В. Минуле України в історичній науці УРСР післясталінської доби / В. Яремчук. - Острогор : Вид-во Національного університету "Острозька академія", 2009. - 526 с.
38. Булгакова О. З історії розвитку історичної науки в Україні (кінець 1940-х - 1950-ті рр.) / О. Булгакова // Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика. - К. : Інститут історії України НАН України, 2009. - Вип. 15 (2). - С. 322-331.
39. Погребна О. О. Історична освіта в університетах УРСР (1943-1964 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 07.00.01 "Історія України" / О. О. Погребна. - К., 2011. - 19 с.
40. Ніколаєць Ю. О. Суспільно-політичні процеси в УРСР другої половини 1940-х - першої половини 1960-х років: українська історіографія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. істор. наук : спец. 07.00.06 "Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни" / Ю. О. Ніколаєць. - К., 2008. - 31 с.
41. Гранчак І. М. Місто над Ужем: Історичний нарис / І. М. Гранчак, В. В. Пальок. - Ужгород : Карпати, 1973. - 272 с.
42. Шляхом до щастя: Нариси історії Закарпаття / [М. В. Арсентьев, Е. А. Балагурі, І. М. Гранчак, О. Д. Довганич, В. І. Ілько]. - Ужгород, 1973. - 288 с.
43. Троян М. В. Возз'єднання Закарпаття з Радянською Україною у складі СРСР - торжество історичної справедливості / М. В. Троян, А. А. Чічур // УІЖ. - 1980. - Вип. 6. - С. 40-46.
44. Олашин М. Професор Іван Гранчак: бібліогр. покажчик / М. Олашин // Професор Іван Гранчак: (До 70-річчя від дня народження) / [упор. і ред. М. Зимомря]. - Ужгород : ВАТ "ПАТЕНТ", 1997. - С. 109-163.
45. Професор Іван Гранчак (До 70-річчя від дня народження) / [упор. і ред. М. Зимомря]. - Ужгород : ВАТ "ПАТЕНТ", 1997. - 197 с.
46. Вегеш М. Проблеми історії Закарпаття у науковій спадщині І. Гранчака / М. Вегеш, Д. Данилюк // Професор Іван Гранчак: (До 70-річчя від дня народження). - Ужгород, 1997. - С. 55-61.
47. Вегеш М. М. Іван Гранчак / М. М. Вегеш // Історичні дослідження: Українська історична наука в портретах (XIX-XX ст.). - Ужгород. - 2000. - Т. V. - С. 189-245.
48. Пагіря В. Професор Троян / В. Пагіря, О. Троян. - Мукачево : Карпатська вежа, 1999. - 29 с.
49. Марцинюк Р. Історіографія відродження українства на Закарпатті в 1918-1939 роках / Р. Марцинюк // Етнічна історія народів Європи. - 2001. - Вип. 11. Духовна культура українців на етнічних західних землях впродовж віків. - С. 65-68.
50. Довганич О. Коли історія як незагойна рана... Спогади і роздуми. - Мукачево / О. Довганич. - Ужгород : Гражда, 2010. - 384 с.
51. Вегеш М. М. Історія Закарпаття в працях професора Г. В. Павленка: (До 60-річчя з дня народження) / М. М. Вегеш / / Проблеми історії, філософії та літературознавства України: (Наукові записки вчених Ужгород. держ. ун-ту) / [М. М. Вегеш, М. В. Олашин, В. В. Туряниця]. - Ужгород, 1997. - Вип. 3. - С. 207-217.
52. Бібліографія наукових і науково-популярних праць О. Д. Довганича / [упоряд. М. В. Троян]. - Ужгород, 1980. - 18 с.
53. Вегеш М. М. Визначний дослідник історії Другої світової війни (До 70-річчя від дня народження доктора історичних наук О. Д. Довганича) / М. М. Вегеш // Carpatica - Карпатика. - Вип. 8. Актуальні проблеми вітчизняної і зарубіжної історії та культури. - Ужгород : Два кольори, 2001. - С. 264-293.
54. Омелян Довганич: Біобібліографічний покажчик / [упоряд. І. В. Хланта]. - 2-е вид., доп. - Ужгород : Гражда, 2005. - 168 с.
55. Омелян Довганич: "Я не випадково став істориком..." / [упоряд. Ю. В. Данилець, М. І. Дочинець]. - Мукачево : Карпатська вежа, 2008. - 96 с.
56. Вегеш М. М. Закарпаття в контексті центральноєвропейської політичної кризи напередодні Другої світової війни : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. істор. наук : спец. 07.00.02 "Всесвітня історія" / М. М. Вегеш. - К., 2008. - 30 с.
57. Ісаєвич Я. Адміністративно-правовий устрій Дрогобича в епоху феодалізму / Я. Ісаєвич // З історії Української РСР. - 1962. - Вип. 6-7. - С. 3-20.
58. Ісаєвич Я. Д. Відзначити роковини революції 1848 р. / Я. Д. Ісаєвич, М. М. Кравець, Ф. І. Стеблій // УІЖ. - 1966. - Вип. 10. - С. 157.
59. Ісаєвич Я. Джерела про західні межі української етнічної території в період федералізму / Я. Ісаєвич // УІЖ. - 1968. - Вип. 12. - С. 78-84.
60. Ісаєвич Я. Територія і населення "Червонських градусів" (X-XIII ст.) / Я. Ісаєвич // Український історико-географічний збірник. - К., 1971. - Вип. 1. - С. 71-83.
61. Історичні та філологічні розвідки, присвячені 60-річчю академіка Ярослава Ісаєвича : зб. наук. праць / [укл. Б. Якимович за участю М. Боянівської, О. Середи, А. Ясіновського]. - Львів, 1998. - 752 с.
62. Онищенко О. Академік Ярослав Дмитрович Ісаєвич - український історик, культуролог, енциклопедист / О. Онищенко, Л. Дубровіна // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. - 15/2006-2007. - С. 7-13.
63. Войтович Л. Король Данило Романович та історія Галицько-Волинської держави в дослідженнях Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України / Л. Войтович // Доба Короля Данила в науці, мистецтві, літературі : матеріали міжнародної наук. конф., 29-30 листопада 2007 р. Львів. - Львів, 2008. - С. 98-119.

64. Войтович Л. Видатний дослідник княжої доби / Л. Войтович // Княжа доба: історія і культура / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. - Львів, 2010. - Вип. 3. - С. 5-8.
65. Кульчицький С. Про Ярослава Ісаєвича / С. Кульчицький // Україна модерна (Безмежне село). - Київ-Львів, 2010. - Ч. 17.6. - С. 331-335.
66. Савченко С. Зі спогадів про Ярослава Ісаєвича / С. Савченко // Україна модерна (Безмежне село). - Київ-Львів, 2010. - Ч. 17.6. - С. 338-344.
67. Мицик Ю. З листів Ярослава Ісаєвича / Ю. Мицик // Наукові записки НАУКМА. Історичні науки. - 2011. - Вип. 117. - С. 74-80.
68. Литвин М. Питання українсько-польських відносин у науковій спадщині та громадській діяльності Ярослава Ісаєвича / М. Литвин // Україна - Польща: історична спадщина і суспільна свідомість : зб. наук. праць / [відп. ред. М. Литвин] ; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. - Львів, 2010-2011. - Вип. 3-4. - С. 5-12.
69. Яцкевич Є. Визвольні походи Богдана Хмельницького на західні землі України / Є. Яцкевич. - Львів : Кн.-журн. вид-во. - 1954. - 36 с.
70. Грабовецький В. В. Полководець селянсько-козацького війська Семен Височан (До 300-річчя з дня загибелі) / В. В. Грабовецький // УІЖ. - 1966. - Вип. 8. - С. 142-150.
71. Грабовецький В. В. Антифеодальна боротьба карпатського опришківства XVI-XIX ст. / В. В. Грабовецький. - Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1966. - 252 с.
72. Грабовецький В. В. Селянський рух на Прикарпатті в другій половині XVII - першій половині XVIII ст. / В. В. Грабовецький. - К. : АН УРСР, 1962. - 208 с.
73. Грабовецький В. Західно-українські землі в період народно-визвольної війни 1648-1654 рр. / В. В. Грабовецький. - К. : Наук. думка, 1972. - 192 с.
74. Ципко К. Г. Національне питання на Буковині в період революції 1848 року / К. Г. Ципко // Наук. зап. Чернівецького держ. ун-ту. Том XVIII. Серія істор. наук. - Вип. 1. - Львів : Вид-во ЛДУ, 1956. - С. 22-54.
75. Стеблій Ф. І. Слово перестороги В. Подолинського (Галичина 1848 р.) / Ф. І. Стеблій // УІЖ. - 1966. - Вип. 12. - С. 44-51.
76. Стеблій Ф. І. Селянський рух у Східній Галичині під час революції 1848-1849 рр. / Ф. І. Стеблій // УІЖ. - 1973. - Вип. 6. - С. 28-38.
77. Купчинський О. Біля джерел творчості "Руської трійці" / О. Купчинський // Жовтень. - 1986. - № 10. - С. 86-88.
78. Купчинський О. Про принципи підготовки до видання корпусу документів Галицько-Волинського князівства XIII - I пол. XIV ст. / О. Купчинський // Українська археографія: сучасний стан та перспективи розвитку : тези доповідей республіканської наради, грудень 1988 р. / [ред. кол.: П. С. Сохань (відп. ред.), В. А. Смолій (заст. відпов. ред.), Г. В. Боряк, В. М. Волковинський та ін.]. - К., 1988. - С. 106-109.
79. Полянський О. А. "Руська трійця" в історії суспільно-політичного руху і культури України : [монографія] / О. А. Полянський ; [відп. ред. Ф. І. Стеблій]. - К. : Наук. думка, 1987. - 339 с.
80. Полянський О. А. "Русалка Дністрова": Документи і матеріали / О. А. Полянський ; [відп. ред. Ф. І. Стеблій]. - К. : Наук. думка, 1989. - 544 с.
81. Гирич І. Б. До 75-річчя доктора істор. наук О. А. Купчинського / І. Б. Гирич // УІЖ. - 2009. - № 3. - С. 234-236.
82. Олег Полянський: біобібліографічний покажчик / [упоряд. Р. І. Труба]. - Тернопіль : Джура, 2010. - 32 с.
83. Ісаєвич Я. Феодосій Стеблій - історик українського національного відродження / Я. Ісаєвич // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / [редкол.: Я. Ісаєвич (голова) та ін.]. - Львів : Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича, 2001. - Вип. 9 : Ювілейний збірник на пошану Феодосія Стеблія. - С. 3-19.
84. Бібліографія друкованих праць Феодосія Стеблія // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / [редкол.: Я. Ісаєвич (голова), О. Аркуша (відп. ред.), В. Горинь та ін.]. - Львів : Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича, 2001. - Вип. 9 : Ювілейний збірник на пошану Феодосія Стеблія. - С. 20-48.
85. Якимович Б. Феодосій Стеблій: служба на ниві української історичної науки продовжується / Б. Якимович // Феодосій Стеблій (1994-2009): біобібліогр. покажч. / [уклад. О. Галевич, автор передм. Б. Якимович, редкол.: В. Кметь (голова), Б. Якимович, М. Ільницький та ін.]. - Львів, 2010. - С. 7-12.
86. Історіограф Волинської землі: До 70-річчя від дня народження Гурія Васильовича Бухала: Бібліогр. покажчик / [укладач Н. М. Кожан ; наук. ред. В. П. Ярошук ; ред. Л. Г. Сахнюк]. - Рівне : Волинські обереги, 2002. - 88 с.
87. Нариси з історії Північної Буковини / [В. М. Ботушанський, А. М. Глуговський, І. А. Гриценко, І. І. Компанієць, В. М. Курило та ін.]. - К. : Наук. думка, 1980. - 339 с.
88. Коцур А. Слово про історика України: Про професора, доктора історичних наук ЧДУ І. А. Гриценка / А. Коцур // Питання історії України : зб. наук. статей. - Чернівці, 1999. - Т. 3. - С. 12-19.
89. Коцур Г. Кілька штрихів до портрета вченого (До 90-річчя від дня народження доктора історичних наук, професора Івана Антоновича Гриценка) / Г. Коцур, А. Коцур // Часопис української історії / [за ред. А. П. Коцура]. - 2011. - Вип. 19. - С. 111-114.
90. Масан О. Відданість українській історії: Про професора історії ЧНУ П. В. Михайлину / О. Масан // Буковинський журнал. - 2003. - № 3-4. - С. 236-240.
91. Войтович Л. Генеалогія династії Рюриковичів / Л. Войтович ; [відп. ред. Я. Д. Ісаєвич]. - К., 1990. - 227 с.
92. Литвин М. Р. До 60-річчя доктора історичних наук, професора Л. В. Войтовича / М. Р. Литвин // УІЖ. - 2011. - Вип. 3 (498). - С. 230-231.
93. Литвин М. Леонтій Войтович: вірний лицар духу музи Клію / М. Литвин // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. - Львів, 2011. - Вип. 20. - С. 5-14.
94. Щодра О. Історичні дослідження Леонтія Войтовича / О. Щодра // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. - Львів, 2011. - Вип. 20. - С. 15-29.
95. Козловський С. Бібліографія Леонтія Войтовича 1975-2010 рр. / С. Козловський, Н. Зубашевський // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. - Львів, 2011. - Вип. 20. - С. 30-54.
96. Карпенко О. Ю. Селянське повстання в Галичині в 1933 р. / О. Ю. Карпенко // Вісник Академії наук УРСР. - 1953. - № 9. - С. 30-39.
97. Карпенко О. Ю. У боротьбі за возз'єднання українських земель / О. Ю. Карпенко // Вітчизна. - 1954. - № 9. - С. 120-126.
98. Карпенко О. Ю. До питання про характер революційного руху в Східній Галичині в 1918 р. / О. Ю. Карпенко // З історії західноукраїнських земель. - 1957. - Вип. 1. - С. 59-90.
99. Карпенко О. Ю. З історії революційного руху в Західній Україні / О. Ю. Карпенко // Вісник Академії наук УРСР. - 1957. - № 8. - С. 27-36.
100. Карпенко О. Ю. Встановлення Радянської влади у Східній Галичині в 1920 р. / О. Ю. Карпенко // УІЖ. - 1958. - № 3. - С. 21-34.
101. Сливка Ю. Революційно-визвольна боротьба на Закарпатті в 1929-1937 рр. / Ю. Сливка. - К., 1960. - 156 с.
102. Сливка Ю. Ю. Трудящі Закарпаття в боротьбі за возз'єднання з Радянською Україною / Ю. Ю. Сливка // У боротьбі за комунізм. - Львів, 1964. - С. 109-121.
103. Сливка Ю. Ю. Західна Україна в реакції політиці поль-

ської та української буржуазії (1920-1939 рр.) / Ю. Ю. Сливка. - К., 1985. - 271 с.

104. Сливка Ю. Ю. Боротьба трудящих Східної Галичини проти іноземного поневолення / Ю. Ю. Сливка. - К., 1985. - 252 с.

105. Баженова Н. Нарис історії національно-визвольного руху трудящих Закарпаття в 1917-1923 рр. / Н. Баженова. - Ужгород, 1962. - 345 с.

106. Сміян П. Жовтнева революція і Закарпаття (1917-1919) / П. Сміян. - Львів : Вид-во Львівського університету, 1972. - 166 с.

107. Макаруч С. А. Этносоциальное развитие и национальные отношения на западноукраинских землях в период империализма / С. А. Макаруч. - Львов, 1983. - 256 с.

108. Великий В. Олександр Юхимович Карпенко: Івано-Франківський період життя і творчості / В. Великий, О. Жерноклеєв, Л. Волосянко // Галичина. - 2001. - № 5-6. - С. 35-42.

109. Жерноклеєв О. С. 80-річчя доктора історичних наук, професора О. Ю. Карпенка / О. С. Жерноклеєв // УІЖ. - 2002. - № 1. - С. 154-156.

110. Великий В. С. До 90-річчя доктора історичних наук, професора О. Ю. Карпенка / В. С. Великий, М. В. Кугутяк, І. Я. Райківський // УІЖ. - 2011. - Вип. 3(498). - С. 221-223.

111. Карпенко О. Ю. Деякі питання історії Комуністичної партії Західної України (1924-1925 р.) / О. Ю. Карпенко // УІЖ. - 1958. - № 3. - С. 83-96.

112. Сливка Ю. Ю. 3 історії Комуністичної партії Західної України (1929-1932 рр.) / Ю. Ю. Сливка, М. М. Кравець // 3 історії УРСР. - 1963. - Вип. 8. - С. 42-62.

113. Сливка Ю. Сторінки історії КПЗУ / Ю. Сливка. - Львів, 1989. - 93 с.

114. Калакура Я. С. Історіографія боротьби Комуністичної партії за дальший розвиток промисловості на Україні в період будівництва комунізму (1959-1970 рр.) / Я. С. Калакура // УІЖ. - 1973. - Вип. 9. - С. 130-139.

115. Калакура Я. С. Документи партії - важливе джерело історико-партійних досліджень / Я. С. Калакура // УІЖ. - 1975. - Вип. 12. - С. 3-13.

116. Калакура Я. С. Діяльність первинних партійних організацій в умовах розвинутого соціалізму / Я. С. Калакура // УІЖ. - 1979. - Вип. 12. - С. 116-123.

117. Калакура Я. С. XXVII съезд КПСС: актуальные проблемы теории и практики совершенствования социализма / Я. С. Калакура. - К., 1987. - 323 с.

118. Замлинський В. О. Комуністична партія - організатор перемоги соціалізму в західних областях України / В. О. Замлинський // УІЖ. - 1979. - Вип. 9. - С. 16-28.

119. Трофимович В. В. Життєва сила політичного курсу КПРС: деякі питання зовнішньої і внутрішньої політики партії на сучасному етапі / В. В. Трофимович, В. М. Чуприна. - Львів : Вища шк., 1985. - 181 с.

Гуменюк Татяна,

кандидат історических наук, доцент кафедри теорії і історії державства і права Івано-Франківського університета права імені Короля Данила Галицького

ИССЛЕДОВАНИЕ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ НА УКРАИНСКИХ ЗЕМЛЯХ НАУЧНЫМИ РАБОТНИКАМИ ЗАПАДНЫХ ОБЛАСТЕЙ УССР (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА 1940-х - КОНЕЦ 1980-х гг. XX века): СОВРЕМЕННАЯ УКРАИНСКАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ

В статье проанализированы труды современных украинских историков, которые посвящены исследованию положения и развития исторической науки в западных областях УССР во второй половине XX века, состояния разработки вопросов истории общественно-политических процессов на украинских землях научными работниками отмеченного периода. Показаны особенности развития темы, обобщены критические оценки отечественных ученых. Автор указала на перспективные направления последующего научного изучения исторических работ ученых западных областей УССР, научных достижений украинских историков второй половины 1940-х - конца 1980-х гг. XX века.

Ключевые слова: западные области УССР; послевоенный период; украинская историческая наука; научные исследования; украинская историография.

Humeniuk Tetiana,

Ph.D. in History, Associate Professor of the Department of Theory and History of State and Law of "King Danylo Halytskyi University of Law of Ivano-Frankivsk"

STUDY OF SOCIAL AND POLITICAL PROCESSES IN UKRAINIAN LANDS BY URSR SCIENTISTS OF WESTERN REGIONS OF UKRAINE (THE SECOND HALF OF THE 1940s - LATE 1980s): CONTEMPORARY UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY

The paper explores the work of contemporary Ukrainian historians devoted to the study of situation and development of historical science in the western regions of the USSR in the second half of the twentieth century, the state of development of the history of social and political processes issues in the Ukrainian lands by researchers of this period. Out of special studies devoted to the analysis of the development of Ukrainian history in the second half of the twentieth century, attention should be paid to the works of such contemporary scientists: Dashkevych Y., Udod A., Smolii V., Yas O., Reient O., Kulchytskyi S., Liapina O., Koval M., Mozhovskiy M., Holovko V., Isaievych Y., Holubko V., Yusova N., Kolesnyk I., Shevchenko F., Matiah V., Yaremchuk V., Bulhakova O., Pohrebna O. Features of the development of the topic are shown, critical assessments of local scientists are generalized. The author pointed to promising areas of further scientific study of historical research of scientists from the western regions of the USSR, scientific advances of Ukrainian historians of the second half of 1940s - the end of 1980s. Thus, the distinguishing feature of this period is an extension of the thematic field of the problem, critical interpretation of

Soviet historiography heritage. In Soviet times the study of the modern history of the Western lands were of censored. Social and political processes in the Ukrainian lands of interwar Poland were unilaterally covered, the activity of national political parties was suppressed. The problem of "Western Ukrainian question" in the foreign policy of the Russian Empire did not become an individual object for research coverage by Soviet scientists in the early twentieth century. As for the degree of the problem research, it should be noted that modern historians uncovered themes and areas of historical research on this issue generally well. However, several issues remain less explored or have not been studied, namely, analysis of scientific works of Ukrainian historians concerning this problem, the issue of personal academic input into the development of Ukrainian history.

Keywords: western regions of URSR; postwar period; Ukrainian historical science; research; Ukrainian historiography.

REFERENCES

1. Koval M. K. (1961), Study in Ukraine after the XXIst Congress of the CPSU History of Soviet society, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 5, pp. 132-136 (ukr).
2. Haievskiy A. M., Shevchuk H. M. (1966), Historical science and social research, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 6, pp. 27-39 (ukr).
3. Petriaiev K. D. (1967), On the method of historiographical research, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 6, pp. 48-54 (ukr).
4. Santsevych A. V. (1971), Ukrainian Soviet historical science in 1967-1969, *Historiography Research in the Ukrainian SSR*, Scientific thought, Kyiv, 4, pp. 3-33 (ukr).
5. Santsevych A. V. (1973), The development of historical science in the Ukrainian SSR in 1956-1971, in Kalenyuchenko P. M., Sarbei V. H., Sydorenko B. P. (ed.), *The development of historical science in Ukraine during the Soviet era*, Kyiv, pp. 37-63 (ukr).
6. Santsevych A. V. (1980), On the concept of «modern history», *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 3, pp. 66-75 (ukr).
7. Sarbei V. H., editors: Kalenyuchenko P. M., Santsevych A. V., Sarbei V. H., Sydorenko B. P. (1973), *The development of historical science in Ukraine during the Soviet era*, Kyiv, pp. 10-36 (ukr).
8. Kotliar M. F. (1974), Ancillary subjects in the current development of historical science, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 2, pp. 81-87 (ukr).
9. Kosolapov V. V. (1974), Social functions and methods of historical research of today, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 12, pp. 35-44 (ukr).
10. Kosolapov V. V. (1975), The policy of the CPSU as a subject of complex social science research, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 11, pp. 55-66 (ukr).
11. Rudych F. M. (1975), Some current issues of historical science in the country, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 2, pp. 7-18 (ukr).
12. Kalenyuchenko P. M., Santsevych A. V. (1976), Sources in Ukraine (1971-1975), *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 3, pp. 41-53 (ukr).
13. Yurchuk V. I. (1976), The task of historical and political science in the republic in light of the XXVth Congress of the CPSU, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 7, pp. 5-19 (ukr).
14. Panchuk M. I. (1977), Actual problems of historical and political science at present, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 7, pp. 15-26 (ukr).
15. Peters I. A. (1977), The new era of world history, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 10, pp. 19-31 (ukr).
16. Konfudor Y. Y. (1988), The task of historical and political science in the republic in light of the XXVII Congress of the CPSU, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 4, pp. 5-20 (ukr).
17. Haran O. V. (1989), Soviet historians and foreign Ukrainian scientists: the need of a dialogue, *History of Ukraine: new approaches to historiography and archeology*, Kyiv, pp. 20-28 (ukr).
18. Dashkevych Y. (1996), By the roads of Ukrainian Klio (about the state of historical science in Ukraine), *Ukraine in the past*, Kyiv-Lviv, 8, pp. 54-64 (ukr).
19. Dashkevych Y., editors: Hrytsak Y., Dashkevych Y. (1999), Fighting Hrushevskiy and his school at the University of Lviv in Soviet times, *Mykhailo Hrushevskiy and Ukrainian history. conference proceedings*, Institute of Historical Research at Lviv State University named after Ivan Franko, Institute of Ukrainian Archeology and Source Studies named after M. Hrushevskiy of National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, pp. 88-41 (ukr).
20. Dashkevych Y. (2011), *Teach to tell the truth by true mouth: historical essays*, Tempora, Kyiv, 828 p. (ukr).
21. Udod O. A. (1999), *History and Spirituality*, Heneza, Kyiv, 145 p. (ukr).
22. Smolii V. A., Udod O. A., Yas O. V. (2012), Institute and Ukrainian history (Anniversary Reflections from an academic perspective), *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 1, pp. 4-28 (ukr).
23. Reient O., editor: Dmytrienko M. F. (2000), Condition of modern historical science in Ukraine: regress or progress milestone?, *Special Historical Subjects: Theory and methods. Scientific studies and memoirs*, Part 1: In memory of Doctor of History Olena Stanislavivna Kompan, Kyiv, 1, pp. 87-127 (ukr).
24. Reient O. P. (2008), Historical science, its origins and formation, *The history of Ukrainian culture in 5 volumes*, Kyiv, Vol. 4, 1, pp. 595-600 (ukr).
25. Kulchytskyi S., Liapina O. (2004), Program of historical research in the URSR, *History and Historiography in Europe*, 3, pp. 159-178 (ukr).
26. Koval M. V. (2002), Politics against history: Ukrainian historical science in World War II and the early postwar years, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 1, pp. 3-26 (ukr).
27. Mozhovskiy M. V. (2002), Historical science and authorities in Ukraine in the postwar period, *Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University*, 34, pp. 205-313 (ukr).
28. Mozhovskiy M. V. (2006), *The struggle against the totalitarian system of Ukrainian scientific and cultural figures in the post-war period (1946-1953)*, Abstract of thesis for the degree of candidate of historical sciences in specialty 07.00.01 «History of Ukraine», Kharkiv, 19 p. (ukr).
29. Holovko V. V. (2003), *Historiography crisis of historical science. Ukrainian context*, Kyiv, 227 p. (ukr).
30. Isaievych Y., collective monograph ed. by L. Zashkilniak (2004), Ukrainian history: organizational structure and international contacts, *Ukrainian historiography at the turn of the XXth and the XXIst centuries: achievements and problems*, Ivan Franko National Lviv University, Lviv, pp. 7-24 (ukr).

31. Holubko B., collective monograph ed. by L. Zashkilniak (2004), Issues of History of Ukraine the second half of the twentieth century, *Ukrainian historiography at the turn of the XXth and the XX^{1st} centuries: achievements and problems*, Ivan Franko National Lviv University, Lviv, pp. 184-202 (ukr).
32. Yusova N., ans. eds. Pinchuk Y. A. (2004), From developing the concept of «ancient nation to legitimization the term» reunification «of Ukraine and Russia: The second half of the 40s - early 50-ies of XX century, *Historiography Research in Ukraine*, 14, pp. 413-442 (ukr).
33. Yusova N. (2006), The formation of the Soviet ethnogenetics (in the light of the Japhetic theory of M. Marr), *Issues of History of Ukraine: facts, judgments, searchings: interdepartmental collection of scientific papers*, Kyiv, 15, pp. 168-189 (ukr).
34. Yusova N. M. (2007), «In light of Stalin's works on linguistics»: Actualization of ethnogenetical research in the Soviet Union in the early 1950s, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 3, pp. 113-138 (ukr).
35. Kolesnyk I. I., Shevchenko F. P. (2005), The intellectual genealogy Ukrainian Soviet historian, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 2, pp. 178-192 (ukr).
36. Matiakh V. (2006), Department of History of Ukraine in Middle Ages and early modern times (1936-2006), Ukraine in Central and Eastern Europe (from ancient times to the end of the XVIIIth century), Kyiv, 16, pp. 17-64 (ukr).
37. Yaremchuk V. (2009), *Past of Ukraine in history of URSR post-Stalin era*, Publishing House of the National University «Ostroh Academy», Ostroh, 526 p. (ukr).
38. Bulhakova O. (2009), From the history of development of historical science in Ukraine (late 1940's - 1950's), *Ukraine of the XXth century.: culture, ideology, politics*, Kyiv, 15(2), pp.322-331 (ukr).
39. Pohrebna O. O (2011), *Historical education in universities of URSR (1943-1964)*, Abstract of thesis for the degree of candidate of historical sciences in specialty 07.00.01«History of Ukraine», Kyiv, 19 p. (ukr).
40. Nikolaiets Y. O. (2008), *Socio-political processes in the URSR the second half of the 1940s - early 1960s: Ukrainian historiography*, Abstract of thesis for the degree of candidate of historical sciences in specialty 07.00.06 «Historiography, Source Studies and Special Historical Subjects», Kyiv, 31 p. (ukr).
41. Hranchak I. M., Paliok V. V. (1973), *City of Uzh: Historical Review*, Karpaty, Uzhhorod, 272 p. (ukr).
42. Arsentiev M. V., Belahuri E. A., Hranchak I. M., Dovhanych O. D., Ilko V. I. (1973), *Way to Happiness: Essays on the history of Zakarpattia*, Uzhhorod, 288 p. (ukr).
43. Troian M. V., Chichur A. A. (1980), Reunion of Zakarpattia with Soviet Ukraine in the USSR - the triumph of historical justice, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 6, pp. 40-46 (ukr).
44. Ohlashyn M., emph. and ed. Zymomia M. (1997), *Professor Ivan Hranchak: bibliography (to the 70th anniversary)*, JSC «PATENT», Uzhhorod, pp. 109-163 (ukr).
45. Zymomia M., emph. and ed. (1997), *Professor Ivan Hranchak (to the 70th anniversary)*, JSC «PATENT», Uzhhorod, 197 p. (ukr).
46. Vehesh M., Danyliuk D. (1997), *Problems in the history of Zakarpattia in scientific heritage of I. Hranchak (to the 70th anniversary)*, Uzhhorod, pp. 55-61 (ukr).
47. Vehesh M. M. (2000), Ivan Hranchak, *Historical research: Ukrainian historical science in portraits (XIX-XX c.)*, Uzhhorod, 5, pp. 189-245 (ukr).
48. Pahyria V, Troian O. (1999), *Professor Troian*, The Carpathian Castle, Mukachevo, 29 p. (ukr).
49. Martsyniuk R. (2001), Historiography of revival of Ukrainian heritage at Zakarpattia in 1918-1939, *Ethnic history of European nations*, 11 (Spiritual culture of Ukrainians on the ethnic west lands for centuries), pp. 65-68 (ukr).
50. Dovhanych O. (2010), *When the history is like an unhealed wound... Memories and reflections*, Hrazhda, Uzhhorod, 384 p. (ukr).
51. Vehesh M. M., Olashyn M. V., Turianytsia V. V. (1997), The history of Zakarpattia in the writings of professor H. Pavlenko (to the 60th anniversary), Problems of history, philosophy and study of Ukrainian literature (Scientific Notes of Uzhhorod National University scientists), Uzhhorod, 3, pp. 207-217 (ukr).
52. Troian M. V. (1980), *Bibliography of scientific and popular scientific works of Dovhanych O. D.*, Uzhhorod, 18 p. (ukr).
53. Vehesh M. M. (2001), A prominent researcher of the history of the Second World War (to the 70th anniversary of doctor of historical sciences Dovhanych O. D.), *Carpatica*, 8 (Actual problems of domestic and foreign history and culture), Dva kolory, Uzhhorod, pp. 264-293 (ukr).
54. Khlanta I. V. (2005) Omelian Dovhanych: Bibliography, the 2nd edition, Hrazhda, Uzhhorod, 168 p. (ukr).
55. Dovhanych O., ed. Danylets Y. V. (2008), *I became a historian not accidentally...*, The Carpathian castle, Uzhhorod, 96 p. (ukr).
56. Vehesh M. M. (2008), *Zakarpattia in the context of Central European political crisis on the eve of World War II*, Abstract of thesis for the degree of candidate of historical sciences in specialty 07.00.02«World history», Kyiv, 30 p. (ukr).
57. Isaievych Y. (1962), Administrative and legal system of Drohobych in the epoch of feudalism, *From the history of the Ukrainian SSR*, 6-7, pp. 3-20 (ukr).
58. Isaievych Y. D., Kravets M. M., Steblii F. I. (1966), Mark Anniversary of 1848 Revolution, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 10, p. 157 (ukr).
59. Isaievych Y. (1968), Sources of the Western Ukrainian ethnic territory boundaries in the epoch of federalism, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 12, pp. 78-84 (ukr).
60. Isaievych Y. (1971), Territory and population of «Chervenski hrady» (X-XIII cc.), *Ukrainian historical and geographical collection*, Kyiv, 1, pp. 71-83 (ukr).
61. *Historical and philological exploration dedicated to the 60th anniversary of academician Yaroslav Isaievych: collected works* (1998), ed. by B. Yakymovych, M. Boianivska, O. Sereda, A. Yasinovskiy, Lviv, 752 p. (ukr).
62. Onyshchenko O., Dubrovina L. (2006-2007), Academician Yaroslav Dmytroych Isaievych - Ukrainian historian, culture expert, lexicographer, *Ukraine: cultural heritage, national identity, statehood*, 15, pp. 7-13 (ukr).
63. Voitovych L. (2008), King Danylo Romanovych and history of kingdom of Halychyna-Volyn in the research of the Institute of Ukrainian Studies named after I. Krypiakevych of National Academy of Sciences of Ukraine, *The Age of King Danylo in science, art, literature (Proceedings of the international conference, 29-30 November 2007, Lviv)*, Lviv, pp. 98-119 (ukr).
64. Voitovych L. (2010), A prominent scholar of princely era, *Princely era: history and culture*, the Institute of Ukrainian studies named after I. Krypiakevych of National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, 3, pp. 5-8 (ukr).
65. Kulchytskyi S. (2010), About Yaroslav Isaievych, *Modern Ukraine (enduring village)*, Kyiv-Lviv, 17.6, pp. 331-335 (ukr).
66. Savchenko S. (2010), Memories of Yaroslav Isaievych, *Modern Ukraine (enduring village)*, Kyiv-Lviv, 17.6, pp. 338-344 (ukr).
67. Mytsyk Y. (2011), From letters of Yaroslav Isaievych, *Scientific Notes of Kyiv-Mohyla Academy. Historical sciences*, 117, pp. 74-80 (ukr).
68. Lytvyn M. (2010-2011), Question of Ukrainian-Polish relations in the scientific heritage and community activities of Yaroslav Isaievych, *Ukraine-Poland: historical heritage and social consciousness*, National Academy of Sciences of Ukraine, the Institute of Ukrainian studies named after I. Krypiakevych, Lviv, 3-4, pp. 5-12 (ukr).

69. Yatskevych Y. (1954), *Liberation march of Bohdan Khmelnytsky to the western lands of Ukraine*, Lviv, 36 p. (ukr).
70. Hrabovetskyi V. V. (1966), The commander of peasant and Cossack troops Semen Vysochan (to the 300th anniversary of the death), *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 8, pp. 142-150 (ukr).
71. Hrabovetskyi V. V. (1966), *Anti-feudal struggle of Carpathian opryshky in XVI-XIX cc.*, Publishing house of Lviv university, 252 p. (ukr).
72. Hrabovetskyi V. V. (1962), *Peasant Movement in Prykarpattia in the other half of the seventeenth and first half of the eighteenth century*, URSR Academy of Sciences, Kyiv, 208 p. (ukr).
73. Hrabovetskyi V. (1972), *West-Ukrainian lands during the national liberation war of 1648-1654*, Scientific Thought, Kyiv, 192 p. (ukr).
74. Tsytko K. H. (1956), The national question in Bukovyna during the revolution of 1848, *Scientific notes of Chernivtsi National university*, Chapter XVIII, series of historical sciences, 1, Publishing house of Lviv National university, Lviv, pp. 22-54 (ukr).
75. Steblii F. I. (1966), Word of caution of V. Podolynskyi (Halychyna, 1848), *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 12, pp. 44-51 (ukr).
76. Steblii F. I. (1973), Peasant Movement in Eastern Halychyna during the revolution of 1848-1849, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 6, pp. 28-38 (ukr).
77. Kupchynskyi O. (1986), At the root of creativity of «Ruska Triitsia», *Zhovten [October]*, 10 (April), pp. 86-88 (ukr).
78. Kupchynskyi O. (1988), On the Principles of preparation of the set of documents of kingdom of Halychyna-Volyn in the XIIIth - early XIVth centuries, *Ukrainian Archeology: current state and prospects. Proceedings of the Republican meeting in December 1988*, editorial board: Sokhan P. S. (ex. ed.), Smolii V. A. (deputy of ex. ed.), Boriak H. V., Volkovynskyi V. M., Todiichuk O. V., Shevchenko F. P., Yakovenko N. M., Academy of Sciences of the Ukrainian RSR. Archaeological Commission, Institute of History, Kyiv, pp. 106-109 (ukr).
79. Polianskyi O. A., ex. ed. Steblii F. I. (1987), «Ruskatriitsia» in the history of social and political movement and culture of Ukraine, monograph, Academy of Sciences of the Ukrainian SSR. Archaeological Commission, Institute of social sciences, Scientific Thought, Kyiv, 339 p. (ukr).
80. Polianskyi O. A., ex. ed. Steblii F. I. (1989), *Rusalka Dnistrova: documents and materials*, Academy of Sciences of the Ukrainian SSR. Archaeological Commission, Institute of social sciences, Scientific Thought, Kyiv, 544 p. (ukr).
81. Hrych I. B. (2009), To the 75th anniversary of doctor of historical sciences A. A. Kupchynskyi, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 3, pp. 234-236 (ukr).
82. Oleh Polianskyi: bibliography, ed. Truba R. I., Jura, Ternopil, 32 p. (ukr).
83. Isaivych Y. (2001), Feodosii Steblii - historian of Ukrainian national revival, *Ukraine: cultural heritage, national identity, statehood*, the Institute of Ukrainian studies named after I. Krypiakevych of National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, 9 (Anniversary Collection in honor of Feodosii Steblii), pp. 3-19 (ukr).
84. Feodosii Steblii: bibliography of printed works, *Ukraine: cultural heritage, national identity, statehood*, the Institute of Ukrainian studies named after I. Krypiakevych of National Academy of Sciences of Ukraine, editorial board: Isaivych Y. (chair), Arkusha O. (ex. ed.), Horyn V., Lviv, 9 (Anniversary Collection in honor of Feodosii Steblii), pp. 20-48 (ukr).
85. Yakymovych B. (2010), Feodosii Steblii: service in the field of Ukrainian history continues, *Feodosii Steblii (1994-2009): bibliography*, Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv Ivan Franko national university, scientific library, concluded by Halevych O., foreword by Yakymovych B., editorial board: Kmet (chair), Yakymovych B., Illytskyi V., Horyn B., scient. ed. Holubko B., ed. Chopyk H., Lviv, pp. 7-12 (ukr).
86. *Historian of Volyn land: to the 70th anniversary of birth of Buckalo H. V.: bibliography*, compiled by Kozhan N. M., scient. ed. Yaroshchuk V. P., edited by Sahniuk L. H., Volynski Oberehy, Rivne, 88 p. (ukr).
87. Botushanskyi V. M., Hluhovskiy A. M., Hrytsenko I. A., Kompaniits I. I., Kurylo V. M., Kravets M. M., Mykhailyna P. V., Prykhodko Y. S., Pastukh O. F., Romanets O. S., Sydor B. I., Tymoshchuk B. O., Shevchenko F. P., *Essays on the history of Northern Bukovyna*, Scientific Thought, Kyiv, 339 p. (ukr).
88. Kotsur A. (1999), Word of the historian of Ukraine: [about professor, doctor of history CSU Hrytsenko I. A.], *Issues of history of Ukraine: Collection of scientific articles*, Chernivtsi, 3, pp. 12-19 (ukr).
89. Kotsur H., Kotsur A. (2011), A few touches to the portrait of the scientist (to the 90th anniversary of the birth of doctor of historical sciences, professor Ivan Antonovych Hrytsenko), *Journal of Ukrainian history*, 19, pp. 111-114 (ukr).
90. Masan O. (2003), Devotion to the Ukrainian history: [On the professor of history of CNU Mykhailyna P. V.], *Journal of Bukovyna*, 3-4, pp. 236-240 (ukr).
91. Voitovych L., ex. ed. Isaievych Y. D. (1990), Genealogy of Riurykovych dynasty, USSR Academy of Sciences, Archaeological Commission, Institute of history, Institute of public sciences, Kyiv, 227 p. (ukr).
92. Lytvyn M. R. (2011), To the 60th anniversary of doctor of historical sciences, professor L. Voitovych, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 3, pp. 230-231 (ukr).
93. Lytvyn M. (2011), Leontii Voitovych: true knight spirit of muse Clio, *Ukraine: cultural heritage, national identity, statehood. Anniversary collection in honor of Leontii Voitovych*, Lviv, 20, pp. 5-14 (ukr).
94. Shchodra O. (2011), Historical research of Leontii Voitovych, *Ukraine: cultural heritage, national identity, statehood. Anniversary collection in honor of Leontii Voitovych*, Lviv, 20, pp. 15-29 (ukr).
95. Kozlovskiy S., Zubasheskyi N. (2011), Bibliography of Leontii Voitovych 1975-2010, *Ukraine: cultural heritage, national identity, statehood. Anniversary collection in honor of Leontii Voitovych*, Lviv, 20, pp. 30-54 (ukr).
96. Karpenko O. Y. (1953), The peasant uprising in Halychyna in 1933, *Journal of the Academy of Sciences of URSR*, 19, pp. 30-39 (ukr).
97. Karpenko O. Y. (1954), In the struggle for the reunification of Ukrainian lands, *Motherland*, 9, pp. 120-126 (ukr).
98. Karpenko O. Y. (1957), On the nature of the revolutionary movement in Eastern Halychyna in 1918, *From history of western lands*, 1, pp. 59-90 (ukr).
99. Karpenko O. Y. (1957), From the history of the revolutionary movement in Western Ukraine, *Journal of the Academy of Sciences of URSR*, 8, pp. 27-36 (ukr).
100. Karpenko O. Y. Establishment of Soviet power in Eastern Halychyna in 1920, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 3, pp. 21-34 (ukr).
101. Slyvka Y. (1960), *Revolutionary liberation movement in Zakarpattia in 1929-1937*, Kyiv, 156 p. (ukr).
102. Slyvka Y. Y. (1964), Workers of Zakarpattia in the struggle for reunification with the Soviet Ukraine, *In the struggle for communism*, Lviv, pp. 109-121 (ukr).
103. Slyvka Y. Y. (1985), *Western Ukraine in policy responses of Polish and Ukrainian bourgeoisie (1920-1939)*, Kyiv, 271 p. (ukr).

104. Slyvka Y. Y. (1985), *The struggle of the working people of Eastern Halychyna against foreign enslavement*, Kyiv, 252 p. (ukr).
105. Bazhenova N. (1962), *Outline of the history of the national liberation movement of workers in Zakarpattia in 1917-1923*, Uzhhorod, 345 p. (ukr).
106. Smiian P. (1972), *The October Revolution and Zakarpattia (1917-1919)*, Publishing house of the Lviv National university, Lviv, 166 p. (ukr).
107. Makarchuk S. A. (1983), *Ethnosocial development and national relations in Western Ukrainian lands in the period of imperialism*, Lviv, 256 p. (ukr).
108. Velykochoyi V., Zhernoklieiev O., Volosianko L. (2001), Oleksandr Yuhymovych Karpenko: Ivano-Frankivsk period of life and work, *Halychyna*, 5-6, pp. 35-42 (ukr).
109. Zhernoklieiev O. S. (2002), To the 80th anniversary of doctor of historical sciences, professor O. Karpenko, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 1, pp. 154-156 (ukr).
110. Velykochoyi V. S., Kuhutiak M. V., Raikivskyi I. Y. (2011), To the 990th anniversary of doctor of historical sciences, professor Karpenko O. Y., *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 3(498), pp. 221-223 (ukr).
111. Karpenko O. Y., Some issues on the history of the Communist Party of Western Ukraine (1924-1925), *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 3, pp. 83-96 (ukr).
112. Slyvka Y. Y. (1963), From the history of the Communist Party of Western Ukraine (1929-1932), *From the history of URSR*, 8, pp. 42-62 (ukr).
113. Slyvka Y. (1989), *Pages of history of CPWU*, Lviv, 93 p. (ukr).
114. Kalakura Y. S. (1973), Historiography of the Communist Party struggle for the further development of industry in Ukraine during the building of communism (1959-1970), *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 9, pp. 130-139 (ukr).
115. Kalakura Y. S. (1975), Documents of the party - an important source of historical-party research, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 12, pp. 3-13 (ukr).
116. Kalakura Y. S. (1979), Activity of primary party organizations in terms of developed socialism, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 12, pp. 116-123 (ukr).
117. Kalakura Y. S. (1987), *XXVII Congress of the CPSU: actual problems of theory and practice of perfecting socialism*, Kyiv, 323 p. (ukr).
118. Zamlynskyi V. O. (1979), Communist party - the organizer of the victory of socialism in Western Ukraine, *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 9, pp. 16-28 (ukr).
119. Trofymovych V. V., Chupryna V. M. (1985), *The life force of policy of the CPSU: some issues of foreign and domestic policy of the party at current stage*, Vyshcha shkola, Lviv, 181 p. (ukr).

© Гуменюк Тетяна

Надійшла до редакції 04.12.2013

УДК 303.446.4:930 (477):355.425.4"1941/1944"

ДАНІЛОВА АННА,

аспірант кафедри історії України Донецького національного університету

ІСТОРІОГРАФІЯ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ В РОКИ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ

Стаття присвячена характеристиці наукового доробку з історії радянського партизанського руху в роки Великої Вітчизняної війни. Основна увага приділена науковим розвідкам, що відображають різноманітні сторони повсякденного життя радянських партизанів. Автор аналізує роботи радянських, зарубіжних та українських істориків, виділяє етапи вивчення цього питання. У статті виділені магістральні напрямки вивчення партизанського руху, що стосуються повсякденного життя особового складу партизанських формувань. Автор робить висновок, що комплексного дослідження партизанського життя на території України в роки Великої Вітчизняної війни досі немає.

Ключові слова: історіографія; радянський партизанський рух; повсякденне життя.

Постановка проблеми. За радянські часи дослідження партизанського руху відбувалось в межах загальної концепції історії Великої Вітчизняної війни, коли всі дослідження повинні були відповідати жорсткій схемі-конструкції, відхилення від якої не допускалося. Історіографія цієї події аж до розпаду СРСР постійно знаходилась під контролем держави й багато в чому перетворилась на галузь партійної пропаганди [1]. На вивчення повсякденного життя комбатантів, а тим більше партизан, впливало декілька чинників. По-перше, у радянські часи були вироблені пріоритетні напрямки

вивчення партизанського руху, до яких належали бойові дії партизанів, їхня політико-агітаційна діяльність, масова допомога мирного населення партизанам, а інші питання та напрями дослідження залишалися або забороненими, або не вписувалися у загальну "радянську" модель історії. По-друге, історія партизанського руху занадто ідеалізувалась, романтизувалась та глорифікувалась, що не завжди відповідало об'єктивній ситуації, а приватна сфера життя взагалі вважалася ненауковим напрямом дослідження, на яку було накладене своєрідне табу. Отже, є всі підстави говорити